

**TERI
PRAČET**

ŠEŠIR PUN NEBA

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

Terry Pratchett
A HAT FULL OF SKY

Copyright © Terry & Lyn Pratchett, 2004
First published as A Hat Full of Sky in 2004 by Random House Children's Publishers UK, an imprint of The Random House Group Limited which is part of the Penguin Random House group of companies

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Sadržaj

<i>Uvod: Iz knjige Vilinski narodi i kako ih izbeći . . .</i>	<i>7</i>
<i>Prvo poglavlje: Odlazak</i>	<i>13</i>
<i>Drugo poglavlje: Dve Košulje i dva nosa</i>	<i>43</i>
<i>Treće poglavlje: Jednoumlje</i>	<i>62</i>
<i>Četvrto poglavlje: PLN</i>	<i>90</i>
<i>Peto poglavlje: Podružnica.</i>	<i>116</i>
<i>Šesto poglavlje: Rojnik</i>	<i>133</i>
<i>Sedmo poglavlje: Šta se desilo Brajanu</i>	<i>154</i>
<i>Osmo poglavlje: Tajna zemlja</i>	<i>181</i>
<i>Deveto poglavlje: Duša i srž</i>	<i>208</i>
<i>Deseto poglavlje: Pozne ruže.</i>	<i>226</i>
<i>Jedanaesto poglavlje: Artur</i>	<i>249</i>
<i>Dvanaesto poglavlje: Portun.</i>	<i>273</i>
<i>Trinaesto poglavlje: Veštičji megdan</i>	<i>284</i>

<i>Četrnaesto poglavlje: Kraljica pčela</i>	<i>.293</i>
<i>Petnaesto poglavlje: Šešir pun neba</i>	<i>.305</i>
<i>Piščeva beleška</i>	<i>.310</i>
<i>Beleška o piscu</i>	<i>.311</i>

Uvod

Iz knjige *Vilinski narodi i kako ih izbeći*
gospođice Prodornije Čarle:

Nak Makfiglovi

(poznati i kao piksiji, Slobodni narod ili „neidentifikovane osobe, verovatno naoružane“)

Nak Makfiglovi su najopasnija od svih vilinskih rasa, naročito kad se napiju. Veoma vole da piju, da se biju i da krađu, i obično pokradu sve što nije prikucano za pod. Ako jeste prikucano, pokradu i eksere.

Pa ipak, oni koji su uspjeli da ih bolje upoznaju i da pritom ostanu u životu kažu da su Figlovi takođe i zapanjujuće odani, snažni, uporni, hrabri i, na sopstveni način, vrlo moralni. (Recimo, ne krađu od ljudi koji nemaju ništa.)

Prosečan figlovski muškarac (figlovske žene su retke – vidi kasnije) visok je petnaestak centimetara, riđokos, koža mu je plava od tetovaža i boje zvane „sinja“ – koja se pravi od biljke sinjeg vrbovnika – i pošto ste mu već tako blizu, verovatno se upravo sprema da vas udari.

Nosi kilt sašiven od bukvalno bilo kakvog materijala, jer se među Figlovima klanovska pripadnost iskazuje pomoću tetovaža. Možda nosi kacigu od zečje lobanje; takođe, Figlovi često ukrašavaju bradu i kosu perjem, perlama i raznim drangulijama koje im se sviđe. Gotovo neizostavno nose mačeve, premda uglavnom da bi ostavili utisak, pošto Figlovi najviše vole da se biju čizmama i glavom.

Istorija i religija

Poreklo Nak Makfiglova odavno je zaboravljeno. Oni sami tvrde da ih je vilinska kraljica proterala iz Vilinske zemlje zato što su se bunili protiv njene zlobne i tiranske vladavine. Drugi pričaju da ih je izbacila zbog pijančenja.

O njihovoj religiji zna se vrlo malo ili ništa – ne računajući jednu činjenicu: misle da su mrtvi. Sviđa im se naš svet, pošto ima sunca i planina, nebo se plavi i imaju s kim da se biju. Nemoguće da je ovako sjajan svet baš svakom na raspolaganju, kažu oni. Sigurno je ovo nekakav raj ili Valhala, gde hrabri ratnici odlaze kad umru. Dakle, zaključuju, sigurno su oni sami već bili živi negde drugde, a onda su umrli i dozvoljeno im je da dođu ovamo jer su bili toliko dobri.

Ovo je sasvim neispravna i zanesenjačka ideja, pošto je istina, kao što znamo, upravo obrnuta.

Kada jedan Figl umre, ne žale za njim naročito, a i tada su mu braća tužna samo zato što nije proveo više vremena s njima pre nego što se vratio u zemlju živih, koju nazivaju još i „poslednji svet“.

Navike i stanište

Po sopstvenom izboru, klanovi Nak Makfiglova žive u pogrebnim humkama drevnih kraljeva, gde izdube sebi udobnu jazbinu među gomilama zlata. U blizini najčešće rastu i jedno do dva bodljikava drveta ili stabla zove – Figlovi naročito vole stara, šuplja zovina debla, koja koriste kao odžak. Tu negde je, naravno, i zečinjak. Izgleda baš kao zečinjak. Oko njega je rasut zečji izmet, možda čak i pokoji čuperak zečjeg krzna ako su dotični Figlovi naročito maštoviti.

Tamo dole figlovski svet pomalo liči na košnicu, samo sa znatno manje meda i mnogo više žaoka.

Razlog ovome je što su žene vrlo retke među Figlovima. Možda upravo zbog ovoga figlovske žene rađaju mnoštvo beba – vrlo često i vrlo brzo. Ove bebe su na rođenju velike otprilike kao zrno graška, ali rastu izuzetno brzo uz dobru ishranu (Figlovi vole da žive blizu ljudi upravo da bi krali kravlje i ovčije mleko).

Kraljica klana zove se kelda, i s godinama ona postaje majka većine klana. Muž joj je poznat kao „veliki čovek“. Kad se rodi ćerka – što se ne dešava često – ona ostaje uz majku i uči skrivarije, to jest tajne keldinog zanata. Kad doraste za udaju mora da napusti klan, i sa sobom povede nekolicinu braće da joj budu telohranitelji na tom dugom putovanju.

Često otputuje u klan koji nema keldu. Veoma, veoma retko, ukoliko ne postoji klan bez kelde, susretne se s Figlovima iz nekoliko klanova i osnuje potpuno nov klan s novim imenom i sopstvenom humkom. Takođe

sama bira muža. Od tada pa nadalje, premda je u klanu njena reč neoboriv zakon i mora se slušati, ona sama se retko udaljava od humke. Istovremeno je i kraljica i zatvorenica.

Ipak, jednom se desilo da je, na nekoliko dana, kelda bila devojčica ljudskog roda...

Figlovski rečnik

prilagođen lepo vaspitanima i osetljivim dušicama

Aman zaman! – uzvik koji može značiti štošta, od „zaboga“ do „prekipelo mi je i sad će biti belaja“

Basma – čarolija, čin; *ne* poučna priča o životinjama

Dohakala nam kob – stigla nas je sudbina i sad moramo da se suočimo s njom

Golembaći – ljudska bića

Klonjara – klozet

Kondžula – ženska osoba donekle nezgodne naravi

Kuku nama – povik očajanja primenljiv u raznoraznim okolnostima

Nadrozgan – *uveravaju me da to znači umoran*

Naročiti melem za ovce – nažalost, verovatno loš viski iz domaće radinosti. Njegovo dejstvo na ovce je nepoznato, ali kaže se da je pastirima zdravo da popiju koju kapljicu u hladnim noćima, a Figlovima bilo kad. Ne pokušavajte da ga pravite kod kuće.

Ovčure – one vunaste životinje što kažu „bee“

Skrivarije – tajne

Tutumrakonja – neznalica

Vancaga – neprijatna osoba

Vancaga dabili vancaga – *vrlo* neprijatna osoba

Veštičara – veštica bilo kog uzrasta

Veštičurije – ono što veštice rade

PRVO POGLAVLJE

Odlazak

*D*ošuštalo je preko bregova kao nevidljiva magla. Besteslesno kretanje ga je zamaralo, i ono je lebdelo veoma polako. Sada nije razmišljalo. Prošli su meseci otkako je razmišljalo poslednji put, jer mozak pomoću kog je tada razmišljalo sada je bio mrtav. Uvek su umirali. I ono je opet bilo golo i bilo je preplašeno.

Moglo je da se sakrije u nekom od gnjecavih belih stvorova koji su bojažljivo blejali dok je ono gamizalo preko livade. Ipak, mozgovi su im bili neupotrebljivi, sposobni da razmišljaju samo o travi i o stvaranju novih stvorenja koje kažu „beee“. Ne. Neće moći da posluže. Trebalo mu je, trebalo mu je nešto bolje, snažan um, um koji poseduje moć, um koji će ga zaštititi.

Tragalo je...

Nove čizme nikako nisu valjale. Bile su krute i sjajne. Sjajne čizme! Bruka. Čiste čizme, to je već nešto drugo. Ništa ne

fali da malo namažeš čizme imalinom kako ne bi propuštale vlagu. Ali čizme teško rade da bi zaradile za život. Ne treba da se *sijaju*.

Tifani Bolan, koja je stajala na ćilimu u svojoj spavaćoj sobi, zavrte glavom. Moraće što pre da ih ofuca.

A bio je tu i novi slamnati šešir, onaj s vrpcom. Ni on joj nije ulivao poverenje.

Ona pokuša da se pogleda u ogledalo, što nije bilo lako, pošto ogledalo nije bilo mnogo veće od njene šake, a pritom je bilo napuklo i zamrljano. Morala je da ga pomera tamo-amo kako bi videla što više svog odraza i pokušala da od delova sklopi celinu.

Ipak, danas... elem, obično nije ovako nešto radila u kući, ali bilo je važno da danas izgleda paradno, a pošto nikog nije bilo u blizini...

Ona spusti ogledalo na klimavi sto pored kreveta, stade nasred izlisanog ćilima, zatvori oči i reče:

„Sad me vidiš.“

I negde u brdima nešto – stvorenje bez tela i bez uma, ali puno strahotne gladi i neutoljivog straha – oseti moć.

Da je imalo nos, omirisalo bi vazduh.

Tragalo je.

Našlo je.

*Kakav čudan um, kao mnoštvo umova unutar umova!
Tako snažan! Tako blizu!*

Ono malčice promeni pravac i donekle ubrza. Pri kretanju je stvaralo zvuk sličan pčelinjem roju.

*Na tren prepadnute od nečega što nisu mogle ni videti ni
namirisati, ovce zablejaše...
... i nastaviše da pasu.*

Tifani otvori oči. Bila je na metar-dva od same sebe. Videla je sopstveni potiljak.

Pažljivo se kretala po sobi, ne gledajući u onu „sebe“ koja se kretala, jer, kako je ustanovila, kada to uradi, čini-ma je kraj.

Bilo je poprilično teško tako se pomerati, ali ona se naposljetku nađe ispred same sebe i osmotri se od glave do pete.

Smeđa kosa, u tonu sa smeđim očima... dobro, tu nema pomoći. Bar se umila, a kosa joj je bila čista.

Obukla je novu haljinu, što je malko poboljšalo opšti utisak. U porodici Bolanovih se nova odeća tako retko kupovala da su joj, naravno, kupili preveliku haljinu, do koje će „dorasti“. Ako ništa, bila je svetlozelena, i zapravo nije dosegala skroz do poda. U sjajnim, novim čizmama i sa slamnatim šeširom na glavi izgledala je kao... kao ćerka kakvog vrlo uglednog seljaka, koja je pošla na prvi posao. Bolje od toga ne može.

Na svojoj glavi je videla špicasti šešir, ali je morala dobro da se zagleda. Bio je kao kakav odsjaj u vazduhu; čim ga ugledaš, nestao bi. Zato ju je i brinuo novi slamnati šešir, ali naprosto je prolazio kroz špicasti kao da ovog i nema.

To je bilo tako jer ga, u izvesnom smislu, i nije bilo. Bio je nevidljiv, izuzev kad pada kiša. Sunce i vetar prolazili

su pravo kroz njega, ali kiša i sneg su ga nekako videli i ponašali su se kao da je šešir pravi.

Dala joj ga je najbolja veštica na svetu, prava veštica u crnoj haljini, sa crnim šeširom na glavi i očima koje bi vas prosvirale kao terpentini bolesni ovci. Šešir je bio neka vrsta nagrade. Tifani je izvela magiju, ozbiljnu magiju. Pre nego što ju je izvela, nije znala da može, dok ju je izvodila, nije znala da je izvodi, a kad je završila, nije znala kako joj je pošlo za rukom. Sad je morala da *nauči*.

„Sad me ne vidiš“, reče ona. Prikaza nje same – ili šta je već bilo u pitanju, pošto nije bila baš sasvim sigurna što se dotičnog trika tiče – nestade.

Kad je prvi put ovo uradila, ostala je zgranuta. Ipak, *oduvek* je lako mogla da vidi samu sebe, bar u sopstvenoj glavi. Sva sećanja su joj bila kao sličice na kojima ona nešto radi ili gleda, a ne prizori posmatrani iz dve rupe s prednje strane njene glave. Jedan deo nje uvek ju je držao na oku.

Gospođica Čarla – takođe veštica, ali jednostavnija kao sagovornica od one koja je dala Tifani šešir – rekla je da veštica mora znati kako da se „odalji i izmesti“, i da će Tifani naučiti više o tome kako bude razvijala svoj dar; Tifani je pretpostavljala da je i trik koji je zvala „sad me vidiš, sad me ne vidiš“ nešto slično.

Ponekad je Tifani pomišljala kako bi trebalo da s gospođicom Čarлом popriča o „sad me vidiš, sad me ne vidiš“. Imala je osećaj da izlazi iz sopstvenog tela, ali bi i dalje imala utvarno telo, koje je moglo da se kreće naokolo. Sve je lepo išlo dok utvarnim očima ne pogleda dole i ne vidi da je *ona* u stvari samo utvara. Ako to uradi, neki deo nje bi se uspaničio i istog časa bi se našla u svom opipljivom

telu. Tifani je na kraju rešila da ovo prećuti. Ne mora baš sve da ispriča učiteljici. Na kraju krajeva, zgodna je to caka kad nemaš ogledalo.

Gospođica Čarla se bavila pronalaženjem veštica. Činilo se da među njima to tako ide. Neke su pomoću magije tražile devojčice koje obećavaju i pronalazile im stariju vešticu koja će im pomoći. Nisu te učile struci. Samo bi se postarale da znaš šta radiš.

Veštice su bile pomalo kao mačke. Nisu naročito volele da provode vreme zajedno, ali *jesu* volele da znaju gde su sve ostale veštice, za slučaj da im zatrebaju. A mogle su ti zatrebati da ti, onako među prijateljicama, skrenu pažnju da počinješ da se cerekaš kao zlobna babetina.

Veštice se ne plaše gotovo ničeg, rekla je gospođa Čarla, ali one moćne se – premda se o tome ne govori – plaše da, kako one to kažu, ne skliznu u zlobu. Lako je posrnuti i prepustiti se sitnim surovostima, onako nehajno, samo zato što ti imaš moć, a drugi nemaju; prelako je pomisliti da drugi ljudi nisu naročito bitni, prelako pomisliti da pojmovi kao što su dobro i zlo ne važe za *tebe*. I onda na kraju balaviš i zlobno se cerekaš, sasvim sama u kući od kolača, i gajiš bradavice na nosu.

Vešticama je potrebna svest da druge veštice motre na njih.

I zato je, pomisli Tifani, tu šešir. Mogla je da ga dodirne kad god poželi – trebalo je samo da zažmuri. Služio joj je kao podsetnik...

„Tifani!“, viknu njena majka iz prizemlja. „Stigla je gospođica Čarla!“

Juče se Tifani oprostila od bake Bolan...

Gvozdeni točkovi stare pastirske kolibe bili su dopola zariveni u livadu, gore visoko u brdima. Debeljuškasta peć, još naherena u travi, crvenela se od rđe. Krečnjačka brda već su ih primala u sebe, baš kao što su primila i kosti bake Bolan.

Ostatak kolibe su spalili onog dana kada su nju sahranili. Nijedan pastir se ne bi usudio da upotrebi kolibu, a kamoli da prenoći u njoj. Baka Bolan je bila isuviše krupna i važna ličnost u glavama ljudi, gotovo nezamenljiva. Danju i noću, bez obzira na godišnje doba, ona je *bila* zemlja koju nazivaju Kreda: njena najbolja pastirica, najmudrija žena, samo njeno pamćenje. Kao da su zeleni bregovi imali dušu koja je hodila naokolo u iznošenim čizmama i kecelji od starih džakova, pušila groznu staru lulu i lečila ovce terpentinom.

Pastiri su govorili da je baka Bolan jednom toliko psovala da je i samo nebo poplavelo. Paperjaste bele oblačice u leto nazivali su jaganjcima bake Bolan. I premda su to govorili kroz smeh, nisu se baš sasvim šalili.

Nijedan pastir se ne bi usudio da živi u toj kolibi – ni jedan jedini.

Zato su prosekli kroz travu i sahranili su baku Bolan u krečnjaku, posle su zalili travu da ne ostane beleg, a onda su spalili kolibu.

Ovčije runo, duvan marke „veseli mornar“ i terpentini... sačinjavali su miris pastirske kolibe i miris bake Bolan. Tako nešto ti se ureže u sećanje i dira te pravo u srce. Kad

ih samo pomiriše, Tifani bi se odmah našla tamo, u toploti, tišini i bezbednosti kolibe. Onamo je odlazila kad je ljuta; onamo je odlazila kad je srećna. A baka Bolan bi se uvek osmehnula, skuvala bi joj čaj i ne bi rekla ništa. Ništa ružno nije se moglo desiti u pastirskoj kolibi. Bila je to tvrđava koja te štiti od sveta. Čak i sada, kad bake više nije bilo, Tifani je volela da odlazi gore.

Tifani je stajala tamo dok je vetar duvao preko livada i u daljini su zveckala ovčija zvonca.

„Moram...“ Ona pročisti grlo. „Moram da odem. Moram da naučim veštičarenje, a ovde nema ko da me nauči, znaš. Moram da... da čuvam ove bregove isto kao ti nekada. Mogu da... da *uradim* svašta, ali *ne znam* ništa, a gospođica Čarla kaže da ono što ne znaš može da ti dođe glave. Hoću da te dostignem. Vratiću se! Vratiću se uskoro! Obećavam da ću se vratiti, i znaću više nego kad sam otišla!“

Plavi leptir, kog je vetar zaneo s puta, slete Tifani na rame, jednom ili dvaput mahnu krilima, pa odleprša svojim putem.

Baka Bolan nikad nije umela s rečima. Skupljala je tišinu kao što drugi skupljaju komade kanapa. Ipak, znala je kako da ne kaže ništa na jedan određen način, koji bi ti rekao sve.

Tifani je ostala neko vreme, sve dok joj suze nisu presušile, a onda se vratila nizbrdo i ostavila večiti vetar da se uvija oko točkova i zviždi niz sulundar peći. Život ide dalje.

Nije bilo neobično da devojčica Tifaninih godina ode „u službu“. To je značilo da negde radi kao služavka. Običaj je nalagao da počneš tako što ćeš pomagati nekoj usamljenoj

baki; ona ne bi mogla mnogo da ti plati, ali pošto ti je to prvi posao, pretpostavljalo se da mnogo i ne vrediš.

Tifani je zapravo sama vodila mlekarnik Domaćinskog imanja, s tim što je neko morao da joj pomogne kad treba podići velike kante za mleko; roditelji su se iznenadili što uopšte hoće da ide u službu. Ipak, kao što je Tifani rekla, sve devojčice su išle. Vidiš malo sveta. Upoznaš ljude. Nikad ne znaš kud te to može odvesti.

I tako je, vrlo lukavo, domamila majku na svoju stranu. Majčina bogata tetka je počela kao sudopera, pa je unapređena u kućnu pomoćnicu, i napredovala je sve dok nije postala kućepaziteljka, udala se za batlera i ostala da živi u gospodskoj kući. Nije to bila *njena* gospodska kuća, i živela je samo u jednom njenom deliću, ali bila je *maltene* plemstvo.

Tifani nije nameravala da postaje plemstvo. Ovo je bila samo varka. A gospođica Čarla je obećala da će joj pomoći.

Veštica ne sme naplaćivati usluge, pa su sve veštice radile još nešto sa strane. Gospođica Čarla je u suštini bila veštica prerušena u nastavnicu. Putovala je po svetu zajedno s drugim lutajućim nastavnicima, koji su u grupama išli od mesta do mesta i, u zamenu za hranu ili staru odeću, podučavali sve one koji to žele.

Bio je to zgodan način da se promuvaš, pošto stanovnici Krede nisu verovali vešticama. Mislili su da one noću razgaćene plešu pod mesečinom. (Tifani se raspitala, i sa izvesnim olakšanjem saznala da ne moraš to da radiš. Ako baš želiš, možeš, ali uvek prvo proveriš ima li naokolo koprive, čička i ježeva.)

Ipak, ako ćemo pravo, ljudi su bili pomalo nepoverljivi i prema lutajućim nastavnicima. Pričalo se da krađu piliće i

odvlače decu (što na izvestan način i jeste bila istina); išli su od sela do sela u dugačkim odorama s kožnim zakrpama na rukavima i čudnim pljosnatim šeširima na glavi i između sebe su govorili na nekom neznabožačkom narečju koje niko živ nije razumeo, sve nešto u stilu „alea jakta est“ i „kvid pro kvo“. Gospođica Čarla se vrlo lako prikrila među njima. *Ona* je imala maskirni špicasti šešir, koji je izgledao kao najobičniji crni šešir od slame ukrašen papirnim cvećem sve dok ne pritisneš skrivenu oprugu.

U proteklih godinu dana Tifanina majka se veoma iznenadila i pomalo zabrinula zbog Tifanine iznenadne žeđi za obrazovanjem; ljudi u selu su smatrali da je ono dobro u umerenim količinama, ali ako se uzima u nerazumnoj meri, izazivalo je pundravce.

Onda je, pre mesec dana, stigla poruka: *Budi spremna.*

Sa cvetnim šeširom na glavi, gospođica Čarla je svratila je do imanja i objasnila gospodinu i gospođi Bolan kako je jedna starija gospođa u planinama čula da je Tifani *veoma* verzirana kad je sir u pitanju i sada joj nudi položaj služavke, s platom od četiri dolara mesečno, jednim slobodnim danom nedeljno, sopstvenim krevetom, i nedelju dana odmora za prašćične praznike.

Tifani je poznavala svoje roditelje. Tri dolara mesečno bilo je nekako malo, a pet bi bilo sumnjivo mnogo, ali veština u pravljenju sira vredela je taj dolar više. I sopstveni krevet je bio vrlo lep dodatak. Pre nego što se većina Tifaninih sestara odselila od kuće, spavale su po dve zajedno. Bila je ovo *dobra* ponuda.

Gospođica Čarla je ostavila utisak na njene roditelje, čak su je se i pribojavali, ali oni behu odrasli u uverenju da su

ljudi koji znaju više od njih i koriste dugačke reči u stvari vrlo važni, pa su pristali.

Nakon što je te večeri otišla na spavanje, Tifani ih je slučajno načula kako razgovaraju. Vrlo je lako slučajno načuti razgovor u prizemlju ako staviš čašu okrenutu naopako na daščani pod, pa nehotice nasloniš na nju uvo.

Čula je kako otac kaže da Tifani zapravo i ne mora da ide.

Čula je majku kako kaže da se sve devojčice pitaju čega ima u belom svetu, pa je najbolje da se malo izive. Pored toga, Tifani je vrlo sposobna devojčica, krajnje pribrana i razumna. Ih, uz malo marljivog rada, nema razloga da ne postane služavka kod neke stvarno važne osobe, isto onako kao tetka Heti, i onda će živeti u kući gde imaju klozet unutra.

Otac je rekao da je ribanje podova – ribanje podova, gde god da si.

Majka je rekla: Pa dobro, u tom slučaju će joj dosaditi, pa će se vratiti kući kad istekne godinu dana; nego kad smo kod toga, šta beše znači *verzirana*?

Veoma vična, reče Tifani za sebe. Imali su u kući stari rečnik, ali njena majka ga nikad nije otvarala jer bi se usplahirila na prizor tolikih reči. Tifani ga je pročitala od korica do korica.

I to je bilo to; odjednom je, mesec dana kasnije, umotala stare čizme – one što su ih nosile sve sestre pre nje – u čistu krpu i stavljala ih u polovan kofer koji joj je majka kupila; izgledao je kao da je napravljen od lošeg kartona ili presovanih koštica grožđa pomešanih sa ušnom smolom, i morao je da se veže kanapom.

Usledilo je pozdravljanje. Malo je otplakala, majka je plakala mnogo, a njen mlađi brat Ventvort je takođe

plakao, čisto za slučaj da će time iskamčiti koji slatkiš. Tifanin otac nije plakao, ali joj je dao srebrni dolar i nekako mrzovoljno joj rekao da im piše svake nedelje – muškarci tako plaću. Oprostila se od sireva u mlekarniku i od ovaca u toru, pa čak i od mačora Pacovštine.

Onda su svi izuzev sireva i mačora – dobro, i ovaca – stajali na kapiji i mahali njoj i gospođici Čarli sve dok nisu prošle skoro ceo drum, beo poput krede, i stigle do sela.

A onda je zavladala tišina ako se ne računaju bat njihovih čizama po krečnjaku i beskrajna pesma poljskih ševa iznad njih. Bio je pozni avgust i vladala je velika vrućina, a nove čizme su je žuljale.

„Da sam na tvom mestu, ja bih ih izula“, reče gospođica Čarla posle nekog vremena.

Tifani sede pored puta i izvadi stare čizme iz kofera. Nije se ni potrudila da upita gospođicu Čarlu otkud zna da je nove čizme stežu. Veštice sve primećuju. Svejedno što je morala do obuče nekoliko pari čarapa, stare čizme su bile mnogo udobnije i bilo je baš lako hodati u njima. Bavile su se hodanjem još mnogo pre Tifaninog rođenja, pa su znale šta rade.

„A hoćemo li danas videti... male ljude?“, nastavi gospođica Čarla kad su opet krenule.

„Ne znam, gospođice Čarla“, reče Tifani. „Pre mesec dana sam im rekla da odlazim. Vrlo su zauzeti u ovo doba godine. Ali jedan ili dvojica uvek motre na mene.“

Gospođica Čarla se hitro osvrnu. „Ja ne vidim ništa“, reče. „A i ne čujem.“

„Da, po tome i znate da su tu“, reče Tifani. „Uvek je nekako tiše kad me posmatraju. Ali neće se ukazati dok

ste vi sa mnom. Malo se plaše veštičara – oni tako zovu veštice“, dodade brzo. „Ništa lično.“

Gospođica Čarla uzdahnu. „Kao mala, bila bih pre-srećna da vidim piktsije“, reče. „Nekad sam im ostavljala činijice mleka. Naravno, posle sam shvatila da nema svrhe.“

„Ne, trebalo je da im sipate brlju“, reče Tifani.

Ona baci pogled ka živici i učini joj se da je na samo delić sekunde videla odsev riđe kose. Pomalo stidljivo, ona se osmehnu.

Tifani je – premda samo nekoliko dana – bila nešto naj-sličnije vilinskoj kraljici što jedno ljudsko biće može biti. Dobro, jeste, nazivali su je „kelda“, ne „kraljica“, a Nak Makfiglovima biste u lice rekli da su vile samo ako baš hoćete da se pobijete s njima. S druge strane, Nak Makfiglovi su, na jedan vedar način, *uvek* raspoloženi za tuču, i kad nemaju s kim da se biju, biju se jedan s drugim; ako je Figl sam, šutnuće sebe u nos čisto da ostane u formi.

Strogo gledano, nekada *jesu* živeli u Vilinskoj zemlji, ali su ih izbacili odande, verovatno zbog pijančenja. I – pošto te nikad ne zaborave ako si im jednom bila kelda – sada su...
... uvek bili tu.

Bar jedan je večito bio negde na imanju ili je na mišaru kružio visoko iznad krečnjačkih brda. Motrili su na nju, pomagali joj i štitili je, htela ona to ili ne. Tifani se trudila da ostane što učtivija. Sakrila je dnevnik skroz na dno fioke, pukotine u zidu klozeta začepila je zgužvanim papirom, a dala je sve od sebe da zapuši i rupe između podnih dasaka u spavaćoj sobi. Bili su to ipak mali *muškarci*. Trudili su se

da ostanu neprimetni kako joj ne bi bili na smetnji – bila je sigurna u to – ali ona je vrlo dobro naučila da ih zapazi.

Ispunjavali su želje – ne čarobne tri želje, kao u bajkama, one što uvek pođu naopako na kraju – već one obične, svakodnevnne. Nak Makfiglovi su bili neopisivo snažni i neustrašivi, kao i neverovatno brzi, ali nije im bilo baš lako da shvate kako ono što ljudi *kažu* nije isto kao ono što *misle*. Jednog dana u mlekarniku Tifani je rekla: „Eh, da mi je oštrij nož da isečem ovaj sir“; gotovo pre nego što je izgovorila ove reči do kraja, najoštriji nož njene majke podrhtavao je zabijen u sto pored nje.

Verovatno je bilo u redu reći: „Što bih volela da prestane kiša“, pošto Figlovi nisu zapravo mogli da izvode čarolije, ali je naučila da ne želi ništa što bi joj mogao uslišiti kakav odlučan, snažan i neustrašiv čovečuljak kom uopšte nije ispod časti da nekoga na mrtvo ime išutira ako mu se ćefne.

Želje su zahtevale izvesnu promišljenost. Nikad ne bi naglas izgovorila nešto u smislu: „Volela bih da se udam za lepog princa“; naučiš da dobro paziš šta pričaš ako postoji mogućnost da, kad otvoriš vrata, zapravo tamo zatekneš ošamućenog princa, vezanog sveštenika i nekog Nak Makfigla, vedro iscerenog i spremnog da ti bude kum. Ipak, umeli su da budu i korisni, na jedan stihijski način, a ona je počela da im ostavlja stvari koje porodici nisu trebale, ali bi mogle biti zgodne za malene ljude – recimo majušne kašičice za senf, pribadače, činiju za supu koja bi mogla lepo poslužiti kao kada nekom Figlu i, za slučaj da ne shvate poruku, parče sapuna. Sapun nisu odneli.

Poslednji put je posetila pogrebnu humku piktsija, visoko na krečnjačkom bregu, kad je bila na venčanju Orobi

Sve Redom Roba, velikog čoveka klana, i Džini od Dugog jezera. Džini je bila nova kelda i provešće ostatak života gotovo isključivo u humci, rađajući bebe kao pčelinja matica.

Na proslavu je došlo mnoštvo Figlova iz drugih klanova, jer ako postoji nešto što Figlovi vole više nego žurku, onda je to velika žurka, a ako i postoji nešto bolje od velike žurke, onda je to velika žurka s besplatnim pićem. Iskreno, Tifani se osećala pomalo kao da ne pripada tu, pošto je bila deset puta viša od najvišeg Figla, ali su je veoma lepo dočekali, a Orobi Sve Redom Rob je održao dug govor u njenu čast i nazvao je „naša najrođenija, vrlo, vel'ka, majucna, mladucna veštičara“, a onda se svalio licem u puding. Bilo je vrlo vruće i vrlo glasno, ali je i ona kicala sa ostalima kad je Džini prenela Orobi Sve Redom Roba preko majušne metle položene na pod. Običaj nalaže da mlada i mladoženja zajedno preskoče metlu, ali prema isto tako važnom običaju, nijedan Figl koji drži do sebe neće na sopstvenom venčanju ostati trezan.

Skrenuli su joj pažnju da bi bilo zgodno da tada ode, pošto bi tradicionalna tuča između mladinog i mladoženjinog klana mogla potrajati sve do petka.

Tifani se poklonila Džini, kako to rade veštičare, i dobro ju je osmotrila. Kelda je bila sitna, mila i veoma lepa. Pritom su joj se oči caklile i brada joj je bila isturena pod izvesnim ponositim uglom. Devojke su među Nak Makfiglovima vrlo retke i odrastaju svesne da će jednog dana biti kelde; Tifani je imala nepogrešiv osećaj da će Orobi Sve Redom Rob ustanoviti kako je bračni život nešto zapetljaniji nego što je očekivao.

Bilo joj je žao što ih ostavlja, ali ne *užasno* žao. Bili su dobri na neki način, ali posle izvesnog vremena počeli bi da

ti idu na živce. U svakom slučaju, ona beše napunila jedanaest, a činilo joj se da, kada navršiš izvestan broj godina, više ne treba da se zavlačiš u rupe u zemlji da bi razgovarala s malim ljudima.

Pored toga, pogled koji joj je Džini uputila samo na časak bio je pun najčistijeg otrova. Tifani je bez po muke shvatila šta znači. Tifani je jednom bila klanovska kelda, pa makar i nakratko. Takođe je svojevremeno bila verena sa Orobi Sve Redom Robom, svejedno što je to bila samo kao neka politička smicalica. Džini je sve to znala. Njen pogled je govorio: *On je moj. Ovo mesto je moje. Ne želim da dolaziš ovamo! Ruke k sebi!*

Pošto se stvorenjca koja inače šuškaju u živicama uglavnom potpuno pritaje kada su u blizini Nak Makfiglovi, jezerce tišine pratilo je Tifani i gospođicu Čarlu seoskim putem.

Stigle su na maleno seosko vašarište i sele da sačekaju teretna kola, u kojima biste se kretali jedva nešto brže nego kad hodate i trebalo vam je pet sati do sela zvanog Dve Košulje, gde će – kako su mislili Tifanini roditelji – njih dve presemi u veliku kočiju koja ide sve do dalekih planina, pa i dalje.

Tifani je zapravo baš ugledala kola kako se približavaju putem kad se začuo bat kopita preko vašarišta. Okrenula se, a srce kao da joj je istovremeno i poskočilo i klonulo.

Bio je to Roland, baronov sin, na lepom crnom konju. Skočio je na zemlju još pre nego što se konj zaustavio, a onda je ostao da stoji kao da mu je neprijatno.

„A, eno jednog vrlo lepog i zanimljivog... ovaj... ovaj... velikog kamena, eno tamo“, reče gospođica Čarla lepljivo slatkim glasom. „Oдох ja malo da bacim pogled.“

Tifani požele da je uštine.

„Pa, ovaj, znači, odlaziš“, reče Roland kad se gospođica Čarla žurno udaljila.

„Da“, reče Tifani.

Roland je izgledao kao da će pući od stidljivosti.

„Doneo sam ti ovo“, reče. „Naručio sam da ga napravi neki čovek u, ovaj, u Cvilu.“ U ruci je držao zamotuljak u mekanom papiru.

Tifani ga uze i pažljivo ga stavi u džep.

„Hvala ti“, reče i načini majušan kniks. Strogo gledano, to tako mora pred plemićima, ali Roland bi se uvek samo zacrveneo i zamucao.

„O-otvori ga kasnije“, reče Roland. „Ovaj, valjda će ti se svideti.“

„Hvala ti“, reče Tifani slatkim glasom.

„Evo stižu kola. Ovaj... da ih ne propustiš.“

„Hvala ti“, reče Tifani i načini još jedan kniks, kad je već prvi imao takav učinak. Bilo je to pomalo surovo s njene strane, ali ponekad moraš biti surov.

U svakom slučaju, bilo je gotovo nemoguće propustiti kola. Ako brzo potrčite, lako biste ih prestigli. Toliko su sporo išla da se ne biste trgli čak ni kad naglo zakoče.

Nije bilo sedišta. Kola su obilazila sela svakog drugog dana, primala pakete i ponekad ljude. Naprosto je trebalo naći malo prostora i smestiti se između gajbica voća i bala tkanine.

Tifani je sedela sasvim pozadi i klatila starim čizmama preko ivice, zanoseći se napred-nazad dok su kola poskakivala po neravnom putu.

Gospođica Čarla je sela pored nje i uskoro joj je krečnjačka prašina prekrivala crnu haljinu sve do kolena.

Tifani je primetila da Roland nije uzjahao sve dok kola nisu gotovo nestala s vidika.

Poznavala je gospođicu Čarlu. Sigurno sva *kipi* od nepostavljenih pitanja; veštice mrze kad nešto ne znaju. I zaista, kada je selo ostalo za njima, gospođica Čarla posle mnogo meškoljenja i nakašljavanja reče:

„Zar nećeš to da otvoriš?“

„Šta da otvorim?“, upita Tifani, ne gledajući u nju.

„Dao ti je poklon“, reče gospođica Čarla.

„Zar niste vi tad razgledali neku zanimljivu stenu, gospođice Čarla?“, kaza Tifani optuživački.

„Pa dobro, bila je samo *donekle* zanimljiva“, reče gospođica Čarla bez imalo stida. „Elem... hoćeš li?“

„Kasnije ću“, reče Tifani. Nije htela da razgovara o Rolandu baš sad, a zapravo ni bilo kad.

Nije on njoj stvarno bio odbojan. Pronašla ga je u zemlji vilinske kraljice i manje-više ga spasla, a on je skoro sve vreme bio u nesvesti. Iznenadan susret s usplahirenim Nak Makfiglovima tako utiče na čoveka. Naravno, iako ni on ni ona nisu stvarno lagali, svi kod kuće su mislili da je on spasao nju. Devetogodišnja devojčica naoružana tiganjem nikako nije mogla spasti trinaestogodišnjeg dečaka koji nosi mač.

To nije smetalo Tifani. Ovako joj bar nisu postavljali previše pitanja na koja ona nije želela da odgovara niti je znala kako bi odgovorila. S druge strane, on je počeo da se... mota oko nje. Kad god ona izađe u šetnju, naletela bi na njega slučajno – češće nego što je zaista moguće – i kao da je neprestano dolazio na iste seoske događaje kao i ona. Uvek je bio učtiv, ali nije podnosila što je gleda kao šutnuti španijel.

Dobro, morala je priznati – i trebalo joj je neko vreme da to prizna – nije bio ni blizu onoliki glupander kao ranije. S druge strane, u početku je bio baš veliki glupander.

Onda je pomislila: „Konj“, i zapitala se zašto – a zatim je shvatila da su joj, dok je mozak zurio u prošlost, oči sve vreme posmatrale krajolik.

„Nikad nisam ono videla“, reče gospođica Čarla.

Tifani ga je pozdravila kao starog prijatelja. Bregovi zvani Kreda sa ove strane su se naglo izdizali iz ravnice. Uz padinu brda gnezdila se malena udolina, a na zaobljenom obronku nalazila se rezbarija. Travnatu površinu presecale su duge talasaste linije, i tako ogoljeni krečnjak činio je životinjsko obličje.

„To je Beli konj“, reče Tifani.

„Zašto ga tako zovu?“, upita gospođica Čarla.

Tifani je pogleda.

„Zato što je krečnjak beo?“, reče, trudeći se da ne ukaže na činjenicu da je gospođica Čarla rekla nešto pomalo tupavo.

„Ne, mislim, zašto ga zovu 'konj'? *Ne liči* na konja. To su samo... valovite linije...“

... koje izgledaju kao da se kreću, pomisli Tifani.

Usekli su ga u travnatu padinu davno, kako se pričalo, u stara vremena, i to su uradili isti oni ljudi koji su gradili kamene krugove i sahranjivali srodnike u velikim zemljanim humkama. Usekli su Konja u obronak iznad ove zelene udoline, i bio je deset puta veći od pravog konja; a ako ti um nije podešen kako treba, bio je pogrešnog oblika. Ipak, svakako su poznavali konje, imali su konje, gledali su ih svakoga dana i, svejedno što su živeli nekada davno, nisu bili glup narod.

Jednom kad su Tifani i otac došli čak ovamo na ovčiji vašar, ona ga je pitala zašto Konj izgleda tako kako izgleda, a on joj je rekao isto što je baka Bolan rekla njemu kad je bio mali. Preneo joj je to od reči do reči, i Tifani je sada uradila isto.

„Nije stvar u tome kako konj *izgleda*, jok vala“, reče Tifani. „Ovo je ono što konj *jest*‘.“

„Ah“, reče gospođica Čarla. Ipak, pošto je bila i učiteljica a ne samo veštica, i verovatno nije mogla da se uzdrži, dodade: „Neobična činjenica: retko koji konj se rađa kao pravi belac. Budu sivkasti, pa im dlaka s vremenom posvetli. Ranije su takve konje zvali 'zelenko' ili 'sivac'.“*

„Da, znam“, reče Tifani. „Ovaj je beo“, dodade ona bespogovorno.

To je ućutkalo gospođicu Čarlu na neko vreme, ali činilo se da joj se nešto mota po glavi.

„Sigurno si se potresla što odlaziš s Krede?“, reče dok su kola tandrakala dalje.

„Nisam“, reče Tifani.

„Ako jesi, to je normalno“, reče gospođica Čarla.

„Hvala vam, ali stvarno nisam“, reče Tifani.

„Ako hoćeš malo da se isplačeš, ne moraš da se pretvaraš da ti je nešto upalo u oko ili šta već...“

„Zapravo, nije mi ništa“, reče Tifani. „Ozbiljno.“

„Znaš, kad trpaš takva osećanja u sebe, to kasnije može da napravi užasnu štetu.“

* Morala je ovo da kaže, jer biti veštica i učiteljica – to je užasan spoj. One žele da sve bude *kako treba*. Žele da sve bude *tačno*. Ako hoćeš da izbaciš vešticu iz koloseka, ne moraš se mučiti oko čini i bajalica – samo je uvedeš u sobu gde slika visi malo ukrivo na zidu i gledaš je kako se nelagodno vrpolti.

„Ne trpam, gospođice Čarla.“

U stvari, Tifani je bila pomalo iznenađena što ne plače, ali nije nameravala to da prizna gospođici Čarli. U glavi je ostavila sebi prostora da brizne u plač, ali nikako da ga iskoristi. Možda zato što je sva slična osećanja i sumnje lepo spakovala i ostavila na brdu pored debeljuškaste peći.

„A naravno, ako si trenutno malo neraspoložena, možeš da otvoriš taj poklon koji ti je on...“, pokušava gospođica Čarla.

„Pričajte mi malo o gospođici Pribran“, reče Tifani hitro. O ženi kod koje će odsesti nije znala ništa osim imena i adrese, ali već adresa je obećavala: „Gospođica Pribran, Koliba u šumi blizu mrtvog hrasta, Izgubljenički drum, Visoki greben; ako nema nikog, staviti pisma u staru čizmu pored vrata“.

„Gospođica Pribran, da“, reče gospođica Čarla, poražena. „Ovaj, da. Nije ona stvarno stara, ali kako sama reče, volela bi da ima i treći par ruku u kući, kao ispomoć.“

U razgovoru s Tifani niste ništa mogli provući nepri-mećeno, čak ni ako ste gospođica Čarla.

„Znači, još neko je već tamo?“, kaza Tifani.

„Ovaj... ne. Ne baš“, reče gospođica Čarla.

„Onda ona ima četiri ruke?“, upita Tifani. Gospođica Čarla je zvučala kao da izbegava određenu temu.

Gospođica Čarla uzdahnu. Teško je pričati s nekim ko obraća pažnju na svaku vašu reč. Živcira to čoveka.

„Najbolje da sačekaš dok je ne upoznaš“, reče ona. „Ma šta ti ja rekla, steći ćeš pogrešnu predstavu. Sigurna sam da ćeš se lepo slagati s njom. Odlično ume s ljudima, a u slobodno vreme je veštica-pronalazač. Drži pčele – i gaji